

Inkluzív koragyermekkorai nevelés

Új meglátások és eszközök
Összefoglaló zárójelentés

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

INKLUZÍV KORAGYERMEKKORI NEVELÉS

Új meglátások és eszközök
Összefoglaló zárójelentés

Az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért (az Ügynökség) független és önigazgató szervezet. Az Ügynökséget a tagországok oktatási minisztériumai és az Európai Bizottság közösen finanszírozza az Európai Parlament támogatásával.

Az Európai Unió
Erasmus+ programjának
társfinanszírozásával

A jelen kiadvány megjelenésének az Európai Bizottság általi támogatása nem tekinthető a tartalom jóváhagyásának, mely kizárólag a szerzők nézeteit tükrözi, és a Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglalt információ felhasználásáért.

Az ebben a dokumentumban bárki által kifejtett nézetek nem szükségszerűen képviselik az Ügynökség, az Ügynökség egyes tagországai vagy az Európai Bizottság hivatalos álláspontját.

Szerkesztők: Mary Kyriazopoulou, Paul Bartolo, Eva Björck-Åkesson, Climent Giné és Flora Bellour

A dokumentumból részek kiemelhetők és közzétehetők, feltéve, ha a forrást világosan megjelölik. A hivatkozást ezzel a jelentéssel kapcsolatban az alábbiak szerint kérjük megadni: Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért, 2017. *Inkluzív koragyermekkorai nevelés: Új meglátások és eszközök – Összefoglaló zárójelentés.* (M. Kyriazopoulou, P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné és F. Bellour, szerk.). Odense, Dánia

Ez a jelentés elektronikusan teljes mértékben átalakítható formátumban és 25 nyelven áll rendelkezésre, hogy az abban foglalt információhoz minél jobb hozzáférést biztosítsunk. A jelentés elektronikus változatai hozzáférhetők az Ügynökség web site-ján: www.european-agency.org

A jelen dokumentum az eredeti angol nyelvű változat fordítása. Ha bizonytalan a fordításban szereplő információk pontosságát illetően, kérjük, hivatkozzon az eredeti angol szövegre.

ISBN: 978-87-7110-700-5 (Elektronikus formában)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2017

Titkárság
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

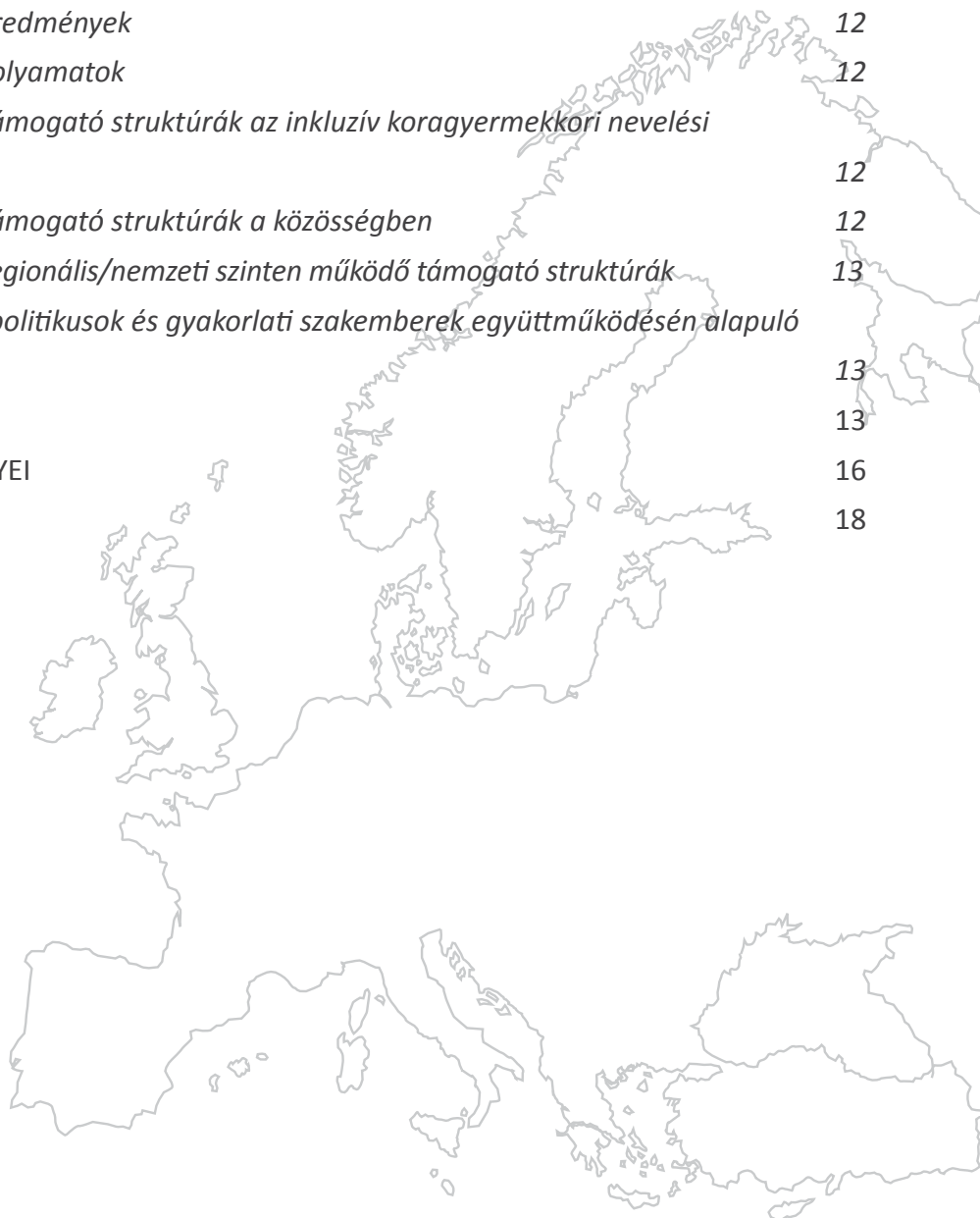
Brüsszeli Iroda
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	5
ELŐZMÉNYEK	6
A PROJEKT EREDMÉNYEI ÉS HOZZÁJÁRULÁSAI AZ INKLUZÍV KORAGYERMEKKORI NEVELÉSHEZ	7
1. Biztosítani minden gyermek számára a összetartozás-érzés, az elköteleződés és a tanulás lehetőségét	7
2. Önreflexiós eszköz kifejlesztése	8
3. Az inkluzív koragyermekkori nevelési ökoszisztéma-modell adaptációja	9
1. dimenzió: <i>Eredmények</i>	12
2. dimenzió: <i>Folyamatok</i>	12
3. dimenzió: <i>Támogató struktúrák az inkluzív koragyermekkori nevelési környezetben</i>	12
4. dimenzió: <i>Támogató struktúrák a közösségben</i>	12
5. dimenzió: <i>Regionális/nemzeti szinten működő támogató struktúrák</i>	13
<i>A modell szakpolitikusok és gyakorlati szakemberek együttműködésén alapuló használata</i>	13
AJÁNLÁSOK	13
A PROJEKT EREDMÉNYEI	16
IRODALOMJEGYZÉK	18

SAMUEL E

BEVEZETÉS

A minőségi koragyermekkori nevelés nagy mértékben foglalkoztatja a szakpolitikuskokat, és újabban számos nemzetközi és európai szervezet számára is prioritást élvez. A teljesség igénye nélkül ezek a következők: Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO), az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Gyermek Gyorsségélyalapja (UNICEF), az Európai Bizottság, az Eurydice és az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért (az Ügynökség). Nemrégiben az Európai Unió Tanácsa (2017) rávilágított arra, hogy prioritásként kell kezelni a minőségi koragyermekkori nevelés és gondozás kérdését az egész életen át tartó tanulás terén fennálló egyenlőtlenségek kezelése érdekében.

Tekintettel ezen nemzetközi szinten mutatkozó aggályokra, az Ügynökség egy hároméves projektet valósított meg (2015–2017) Inkluzív koragyermekkori nevelés címmel. A projekt célja az volt, hogy meghatározza, elemezze, majd népszerűsítse a minden gyermek számára elérhető, minőségi inkluzív koragyermekkori nevelés¹ főbb jellegzetességeit valamennyi, hároméves feletti és az alapfokú oktatást még el nem kezdő gyermek² számára. Mindez lehetőséget kínált arra, hogy befogadó megközelítés alkalmazásával közelebbről megvizsgálják, hogy az inkluzív koragyermekkori nevelésre irányuló rendelkezések Európa-szerte hogyan kezelik az Európai Bizottság (2014) és az OECD (2015) által már azonosított minőségi elveket.

A projekt alapjául a releváns szakpolitikai és kutatási szakirodalom, a példaként szolgáló inkluzív koragyermekkori nevelési környezetekben³ történő megfigyelések útján, több országból gyűjtött adatok, az Európa-szerte a gyakorlati szakemberek által közölt példák ismertetései, valamint az Ügynökség valamennyi tagállamából az inkluzív koragyermekkori neveléssel kapcsolatos országos fejleményekre vonatkozó kérdőívek szolgálták. Hatvannégy inkluzív koragyermekkori nevelési országos szakértő járult hozzá a projekthez Európa minden részéből. A szakértők részt vettek az adatgyűjtésben és -elemzésben, a nyolc, különböző országban készült helyszíni esettanulmánnyal kapcsolatos megfigyelésekben és megbeszéléseken, de egyéb, a projektet érintő találkozókra is. Ezek alapján fogalmazták meg a projekt végső meglátásait és következtetéseit az inkluzív koragyermekkori neveléssel kapcsolatban.

E jelentés a projekt legfontosabb megállapításait ismertető összefoglaló jelentés (Európai Ügynökség, 2017a) összegzése. A projektnek az inkluzív koragyermekkori nevelésre irányuló döntéshozatalhoz, kutatáshoz és gyakorlathoz való három új legfontosabb hozadékára összpontosít.

---

¹ Jelen dokumentum az „inkluzív koragyermekkori nevelés” (angol rövidítése: IECE) fogalmát használja a projekt megállapításainak és ajánlásainak ismertetése során, míg a „koragyermekkori oktatás” (angol rövidítése: ECE) vagy „koragyermekkori oktatás és gondozás” (angol rövidítése: ECEC) fogalmát alkalmazza a vonatkozó szakirodalomra történő hivatkozásokban.

² A „valamennyi gyermek” minden egyes gyermekre vonatkozik.

³ Az „inkluzív koragyermekkori nevelési környezet” vagy „óvoda” kifejezések olyan létesítményeket takarnak, amelyek a hároméves feletti és az alapfokú oktatást még el nem kezdő gyermekek nevelésére szolgálnak az egyes európai országokban.

Ezek pedig a következők:

- az inkluzív látásmód és a befogadást előmozdító célkitűzések szorgalmazásának indoklása és vonatkozásai, mint az inkluzív koragyermekkorai nevelési szakpolitika és ellátás fő szabványai;
- egy önreflexiós eszköz gyakorlati szakemberek általi kidolgozása és alkalmazása az inkluzív koragyermekkorai nevelési környezet feltételeinek javítása érdekében;
- inkluzív koragyermekkorai nevelési ökoszisztéma-modell adaptációja közvetlen környezeti, közösségi és nemzeti szinten.

E jelentés egy főleg a szakpolitikuskokat megcélzó ajánlás csomaggal zárul. Az ajánlások ismertetése az új inkluzív koragyermekkorai nevelési ökoszisztéma-modell keretében történik.

ELŐZMÉNYEK

A minőségi koragyermekkorai nevelés (angol rövidítése: ECE) nagy mértékben foglalkoztatja a szakpolitikuskokat. Egyre több európai és nemzetközi tanulmány világít rá arra, hogy a koragyermekkorai nevelés jótékony hatásai közvetlenül összefüggnek a „minőséggel”, és egyben függenek is attól. Az Európai Bizottság (2014) azonosított és értékelt öt olyan kulcsfontosságú szakpolitikai intézkedést, amely javította a koragyermekkorai nevelés minőségét és megkönnyítette az ahhoz való hozzáférést. Ezek a következők:

- A minőségi koragyermekkorai neveléshez való hozzáférés valamennyi gyermek számára
- Munkaerő-minőség
- Minőségi tananyag/tartalom
- Felmérés és nyomon követés
- Kormányzás és finanszírozás.

Az Ügynökség ezen projektje új meglátásokat eredményezett az inkluzív koragyermekkorai nevelés tekintetében egyrészt azáltal, hogy Európa-szerte egybegyűjtötte tagállamaiból a szükséges szakértelmet és tapasztalatokat. A projekt folyamatot ugyanakkor három olyan elméleti keret újszerű, kreatív kombinációja révén tökéletesítette, amelyeket előzőleg csak külön-külön alkalmaztak a minőségi koragyermekkorai nevelési ellátás ismertetéséhez:

- **Befogadó keret:** Ez a minőségi ellátás egyik alapvető eleme az Ügynökség és tagállamai számára, törekvéseik célja ugyanis:

... annak biztosítása, hogy valamennyi tanuló számára – életkortól függetlenül – ésszerű és magas minőségű oktatási lehetőségeket biztosítsanak helyi közösségükön belül, mégpedig barátaik és kortársaik körében. (Európai Ügynökség, 2015., 1 o.)

- **Struktúra-folyamat-eredmény keret:** A **struktúra** a gyermekek koragyermekkori nevelési környezetben szerzett tapasztalatait befolyásoló nemzeti, regionális és helyi feltételekre, illetve jogi keretre összpontosít. A **folyamat** a gyermekek, a tantestület, a tanulótársak, illetve a koragyermekkori nevelés fizikai környezete közötti kölcsönhatásokat képezi. Az **eredmény** a struktúráknak és a folyamatoknak a gyermekek jólétére, elkötelezettségére és tanulására gyakorolt hatását tükrözi (Európai Bizottság, 2014; OECD, 2015).

- **Ökoszisztéma-modell:** A modell a gyerekeket érő, folyamatosan változó azon összetett hatásokat veszi figyelembe, amelyek az iskolában/otthonukban, közösségükben és térségükben/országukban őket körülvevő valamennyi rendszerrel (amelyben ők működnek és felnőnek) – nevezhetjük mikro-, mezo-, exo- és makrorendszereknek – való kölcsönhatásokból és összefüggésekből erednek (Bronfenbrenner and Morris, 2006).

Ezek mindegyikét alkalmazták már külön-külön a koragyermekkori nevelés minőségének javítását célzó szakpolitikákban, kutatásokban és gyakorlatokban. E projekt keretén belül azonban ezek beépítésre kerültek az ökoszisztéma-modellbe, amely a projekt eredményeként született új meglátások és eszközök egyikét képezi.

A PROJEKT EREDMÉNYEI ÉS HOZZÁJÁRULÁSAI AZ INKLUZÍV KORAGYERMEKKORI NEVELÉSHEZ

A projekt összes adatának elemzése és megvitatása az inkluzív koragyermekkori neveléssel kapcsolatban három új hozadékot eredményezett a döntéshozatal, kutatás és a gyakorlat számára.

1. Biztosítani minden gyermek számára a összetartozás-érzés, az elköteleződés és a tanulás lehetőségét

---

A projekt adatainak elemzéséből határozottan kiderül, hogy – befogadási szempontból – a minőségi ellátás biztosításának legfontosabb következménye az, hogy valamennyi gyermek számára lehetővé váljon az inkluzív koragyermekkori nevelésben való aktív részvétel. Ez által valamennyi gyermeket – ideértve a kirekesztés veszélyének kitétt gyermekeket is – egyformán értékelnek, támogatnak, illetve segítenek abban, hogy tanulótársaival együtt fejlődjön.

A részvétel egyik első és nyilvánvaló feltétele a környezetben való jelenlét a mindennapos közösségi és tanulási tevékenységek során. Mindezt nagymértékben befolyásolják a hozzáférhető inkluzív koragyermekkori nevelés terén érvényben lévő nemzeti és regionális törvényi rendelkezések. Ezek közül megemlíthető a megfizethető inkluzív koragyermekkori nevelési helyek elérhetősége és az azokra való jogosultság. A projekt során megállapításra

került, hogy az egyetemes jelenlét csakis akkor lehetséges, ha a helyi környezet a közösség valamennyi szülőjét proaktívan megszólítja. Az inkluzív koragyermekkori nevelési környezetek ráadásul gondoskodnak róla, hogy a gyermekek ne csak jelen legyenek, hanem aktívan részt is vegyenek a közösségi és tanulási tevékenységekben, adott esetben megadva a szükséges támogatást is számukra.

Befogadási szemszögből minden gyermek egyedi. Elengedhetetlen, hogy odafigyeljenek minden egyes gyermek fejlődésére ahelyett, hogy csupán arra összpontosítsanak, hogy a gyermek eléri-e a nemzetileg elvárt képességi szintet. Ez által minden gyermek számára megadatik – teljesítményi szinttől függetlenül –, hogy aktív résztvevőként és tanulóként tanulótársaival egyformán értékeljék, illetve, hogy megkapja a fejlődéshez szükséges támogatást. A példaként szolgáló inkluzív koragyermekkori nevelési környezetek célja kifejezetten ez volt, hiszen először is tárt karokkal várnak és megbecsülnek minden egyes gyermeket egy olyan kreatív, támogató tanulási közösségben, ahová jó tartozni, és ahol pozitív kapcsolatok fejlődnek ki a tantestülettel és a tanulótársakkal egyaránt. Ebben a befogadó légkörben a gyermekeket biztatják és segítik őket abban, hogy

- használják erősségeiket;
- döntéseket hozzanak, különösen a játék során;
- legyenek kíváncsiak, és gyakorolják a személyes függetlenséget;
- fejezzék ki érdeklődésüket, fogalmazzák meg célkitűzéseiket, és ennek megfelelően törekedjenek a problémamegoldásra;
- legyenek motiváltak és vegyenek részt értékes tevékenységekben tanulótársaik oldalán és velük kölcsönhatásban.

2. Önreflexiós eszköz kifejlesztése

A projekt második hozadéka egy önreflexiós eszköz kifejlesztése volt. A projekt munkacsoportja már meglévő, a koragyermekkori nevelési környezetre összpontosító eszközökből (a hivatkozásokat lásd itt: Európai Ügynökség, 2017b) merített ihleteket ötvözve a projekt küldetésével, vagyis a valamennyi gyermek számára biztosított, minőségi inkluzív koragyermekkori nevelés legfontosabb jellemzőinek ismertetésével.

Az önreflexiós eszköz az óvodára – mint a részvétel és a tanulás helyszínére – összpontosít. Figyelmet fordít a nevelési környezetben a gyermekek tapasztalatait befolyásoló folyamati és strukturális tényezőkre. Az eszköz nyolc szempontot vesz figyelembe:

1. Átfogó befogadó légkör
2. Inkluzív szociális környezet
3. Gyermekközpontú szemlélet
4. Gyermekközpontú fizikai környezet
5. Segédanyagok minden gyermek számára
6. Lehetőségek a kommunikációra mindenki számára
7. Inkluzív tanítási és tanulási környezet
8. Családbarát környezet.

Minden egyes szemponthoz egy-egy kérdéssor tartozik. A kérdések célja a gyakorlati szakemberek reflexiójának támogatása. Mindegyiknél található egy rovat, ahova azt kell feljegyezni, hogy az ellátás mitől befogadó és mitől nem, illetve mely területeken volna szükség javulásra.

Az önreflexiós eszközt több célra lehet használni. Az eszköz többek között:

- képet alkot a környezet befogadó jellegéről;
- kiindulópontot nyújt a szereplők részvételével a befogadásról folytatott eszmecserékhez;
- azonosítja és ismerteti a problémás területeket, a javításra irányuló célkitűzéseket fogalmaz meg, illetőleg beavatkozásokat tervez a befogadó ellátás biztosítása érdekében;
- értékeli a befogadó jellegű munkavégzés különböző módjait;
- befogadási indikátorokat dolgoz ki a minőségi inkluzív koragyermekkori nevelésre vonatkozó nemzeti szabványok számára.

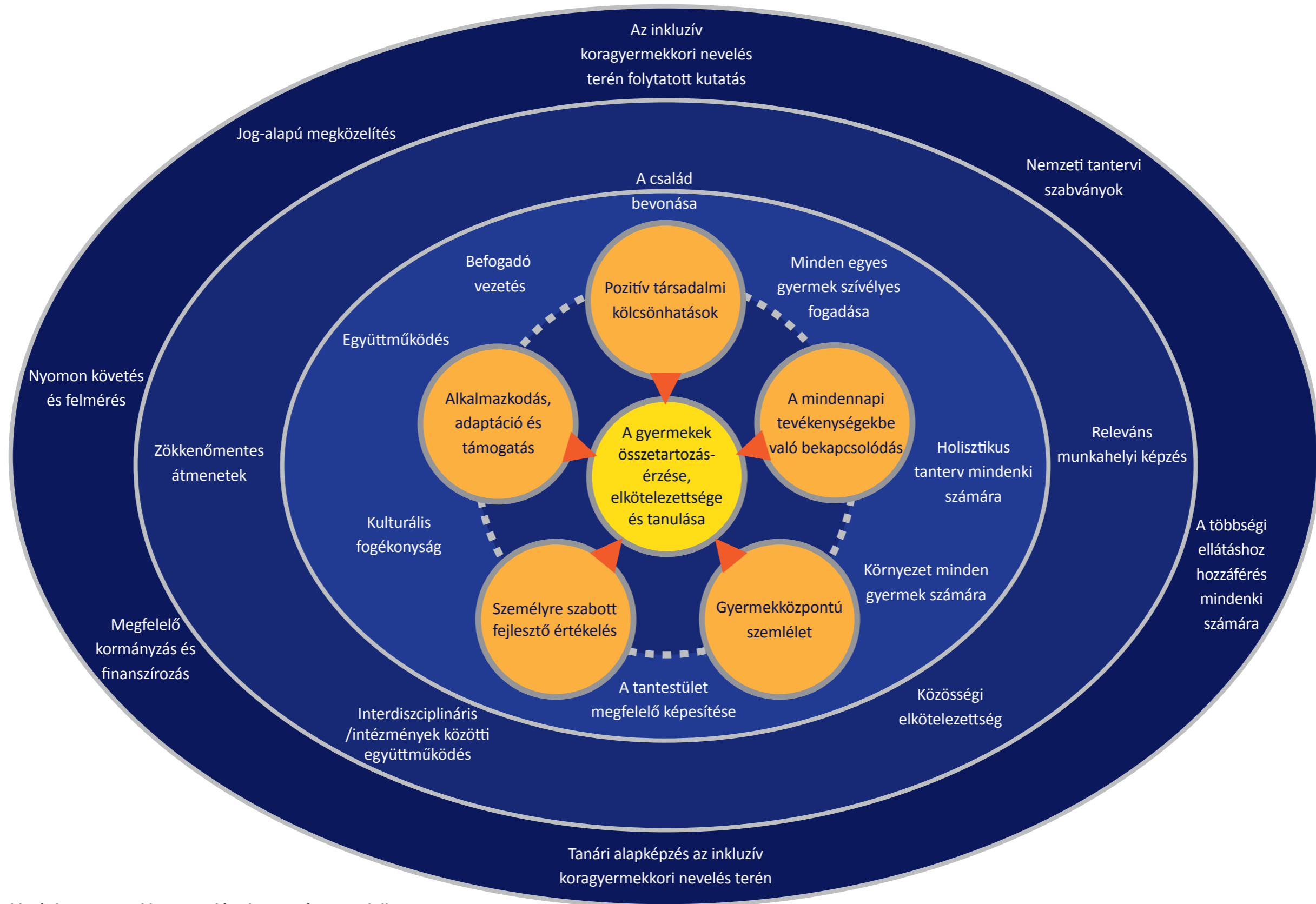
A kérdések relevanciáját, megfelelőségét és hasznosságát nyolc helyszíni látogatás során mérték fel, melyekre különböző országokban található, példaként szolgáló inkluzív koragyermekkori nevelési környezetekben kerül sor. A kérdéseket három további országban a gyakorlati szakemberekkel, a szülőkkel, a tanuló tanárokkal és a tanárképzésben részt vevő tudományos munkatársakkal folytatott fókuszcsoportok és kognitív interjúk segítségével is felmérték. Az eredmények azt sugallják, hogy az eszköz az óvodákban dolgozó gyakorlati szakemberek számára Európa-szerte és Európán kívül is hasznos lehet saját inkluzív koragyermekkori nevelési környezetük befogadó jellegének javítása tekintetében.

3. Az inkluzív koragyermekkori nevelési ökoszisztéma-modell adaptációja

---

A projekt harmadik hozadéka az inkluzív koragyermekkori nevelési ökoszisztéma-modell kidolgozása. A modell ugyanis keretet szolgálhat az inkluzív koragyermekkori nevelés minőségének helyi, regionális és nemzeti szinten történő tervezésére, javítására, nyomon követésére és értékelésére (lásd az 1. ábrát).

A modell a különböző, példaként szolgáló inkluzív koragyermekkori nevelési környezetekből összegyűjtött adatok alapján az inkluzív koragyermekkori neveléssel kapcsolatosan felmerülő valamennyi fontos kérdést magában foglalja. Az egyes kérdések azonban nem minden környezetben és nem azonos mértékben merültek fel vagy mutatkoztak rájuk bizonyíték. Éppen ezért, és ahogyan az az önreflexiós eszköz kapcsán is javasolt, a modellt keretként célszerű használni. E keret alkalmazásával a szakpolitikusok és gyakorlati szakemberek saját prioritást jelentő igényeiket és célkitűzéseiket megvizsgálhatják a modellnek az inkluzív koragyermekkori nevelés minőségével kapcsolatos releváns kérdéseket összesítő átfogó képén.

1. ábra: Az inkluzív koragyermekkorai nevelés ökoszisztéma-modellje

Az 1. ábra a minőségi inkluzív koragyermekkori nevelés eredményeit, folyamatait és struktúráit ismerteti egy ötdimenziós ökoszisztéma-modell formájában.

1. dimenzió: Eredmények

A modell középpontjában az inkluzív koragyermekkori nevelés három legfőbb **eredménye**, azaz „A gyermekek összetartozás-érzése, elkötelezettsége és tanulása” helyezkedik el.

2. dimenzió: Folyamatok

Az eredményeket közvetlenül körülöleli az öt fő **folyamat**, amelybe a gyermekek az inkluzív koragyermekkori nevelési környezetben közvetlenül bekapcsolódnak, a közösséggel való pozitív kölcsönhatástól kezdve, a tanulásban való aktív részvételen át, egészen a szükséges támogatást megadó társas tevékenységekig.

3. dimenzió: Támogató struktúrák az inkluzív koragyermekkori nevelési környezetben

A legfontosabb folyamatokat ugyanakkor a **környezet fizikai, szociális, kulturális és oktatási környezetén belüli struktúrák** támogatják. E struktúrák teszik lehetővé, hogy a gyermekeket értékeljék, hozzáférhető és holisztikus tanulási környezetben legyenek, illetve befogadó vezetésben és együttműködésben legyen részük.

4. dimenzió: Támogató struktúrák a közösségben

A fentiek mellett jóval távolabbi, **otthon és a közösségben** az inkluzív koragyermekkori nevelési környezetet körülvevő **strukturális tényezők** is hatással vannak a gyermekek által megtapasztalt befogadó folyamatokra. Ide tartoznak a családokkal és a támogató szolgálatokkal való együttműködés, valamint a zökkenőmentes átmenet az inkluzív koragyermekkori nevelési környezetből, illetve környezetbe.

5. dimenzió: Regionális/nemzeti szinten működő támogató struktúrák

Végül pedig, a modell külső rétege ismerteti a **regionális/nemzeti szinten működő strukturális tényezőket**, amelyek szintén hatással vannak a környezeten belüli folyamatokra. Ide tartoznak a jog-alapú nemzeti szakpolitikák, illetve az felmérési rendszerek, a megfelelő kormányzás és a releváns kutatási szakpolitikák.

A modell szakpolitikusok és gyakorlati szakemberek együttműködésén alapuló használata

A modell a gyermekeknek az inkluzív koragyermekkori nevelésben való aktív részvételét célzó, minden szinten megjelenő minőségi struktúrák és folyamatok kidolgozása és előmozdítása tekintetében fejlesztheti a szakpolitikusok és a gyakorlati szakemberek közötti együttműködést.

Az ökoszisztéma-modell tisztázza a helyi és regionális/nemzeti szintű felelősségi körök közötti átfedést. Például a regionális/nemzeti szinten tevékenykedő szakpolitikusok leginkább a jogalkotás és a finanszírozás jog-alapú megközelítéséért, illetve a valamennyi gyermeknek a többségi ellátáshoz való hozzáférését lehetővé tevő finanszírozás biztosításáért felelősek (külső kör). Azonban annak érdekében, hogy valamennyi gyermek valóban csatlakozhasson tanulótársaihoz a többségi környezetben, a környezet tantestületének szívesen kell látnia minden gyermeket és annak családját, és arra kell törekednie, hogy biztosítsa a település valamennyi gyermeke számára, hogy aktív és hasznos része legyen a környezetnek (belső kör).

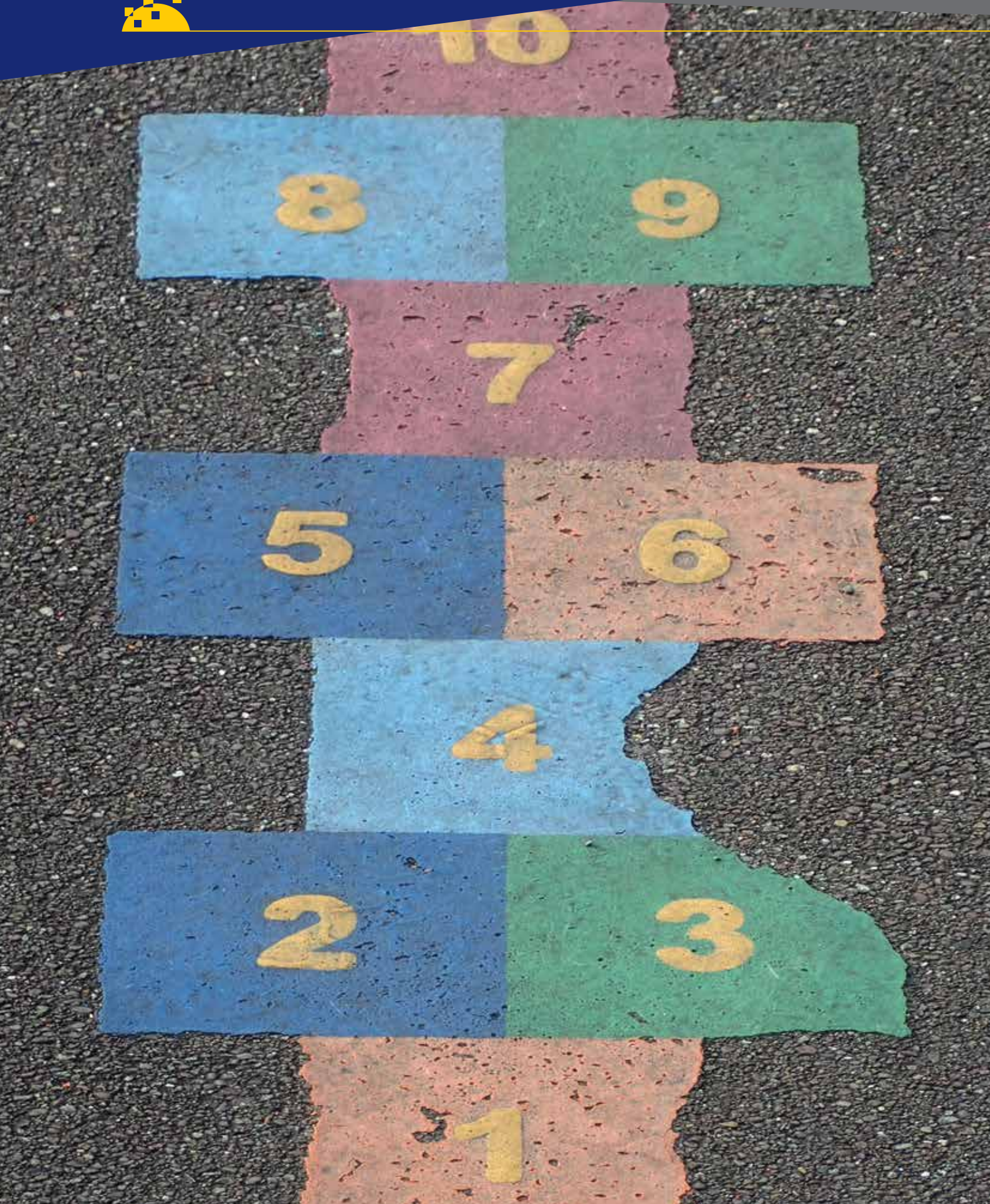
Hasonlóképpen, a nemzeti szinten munkálkodó szakpolitikusoknak pedig gondoskodniuk kell az inkluzív koragyermekkori nevelésben részt vevő pedagógusok kezdeti képzéséről (külső kör). A helyi környezet ugyanakkor felelős azért, hogy tantestülete kellőképpen szakképzett pedagógusokból álljon (amennyire ez lehetséges), és folyamatos szakmai továbbképzési lehetőségek álljanak rendelkezésükre, hogy megfeleljenek a környezethez hozzáférő valamennyi gyermek változatos igényeinek (belső kör).

AJÁNLÁSOK

A projekt célja az volt, hogy meghatározza, elemezze, majd népszerűsítse a minden gyermek számára elérhető, minőségi inkluzív koragyermekkori nevelés főbb jellegzetességeit valamennyi, hároméves feletti és az alapfokú oktatást még el nem kezdő gyermek számára. A projekt az inkluzív koragyermekkori neveléssel kapcsolatos eddigi ismeretekre épül, az „Ajánlások” részben pedig további meglátásokkal egészíti ki azokat.

A projekt ajánlásai az ökoszisztéma-modell szerint vannak csoportosítva. Ezek címzettjei főleg szakpolitikusok, és arra vonatkoznak, hogy az előbbiek miképpen támogathatják a gyakorlati szakembereket a minőségi inkluzív koragyermekkori nevelés biztosításában.

Annak érdekében, hogy a gyermekeknek az inkluzív koragyermekkori nevelésben való aktív részvétele és oktatása az inkluzív koragyermekkori nevelésre irányuló rendelkezések fő célkitűzésévé váljon, a szakpolitikusoknak:

1. támogatniuk kell a helyi inkluzív koragyermekkori nevelést biztosító létesítményeket, hogy azok proaktívan megszólíthassák valamennyi gyermeket és szülőt, illetőleg meghallgassák azok véleményét.
2. meg kell teremteniük az inkluzív koragyermekkori nevelési környezethez szükséges feltételeket annak érdekében, hogy egyrészt biztosítsák a gyermekek részvételét, másrészt pedig elkötelezettek is legyenek.

Annak érdekében, hogy a gyermekeknek az inkluzív koragyermekkori nevelésben való aktív részvétele és oktatása az inkluzív koragyermekkori nevelésre irányuló rendelkezések fő célkitűzésévé és folyamatává váljon, a szakpolitikusoknak:

3. gondoskodniuk kell egy holisztikus nemzeti tanterv meglétéről, amelynek elsődleges célja és előírása, hogy minden gyermek számára megadasson az összetartozás érzése, az elkötelezettség és az egyéni vagy a tanulótársakkal közösen történő tanulás lehetősége.
4. biztosítaniuk kell, hogy a gyermekek értékelése során figyelembe vegyék, hogy milyen mértékben vesznek részt az oktatási és társas tevékenységekben, milyen a felnőttekkel és tanulótársaikkal való társas érintkezésük, továbbá gondoskodjanak a mindezek megvalósulásához szükséges támogatásról.

Annak érdekében, hogy az inkluzív koragyermekkori nevelési környezetek képesek legyenek valamennyi gyermek befogadására és bevonására, a szakpolitikusoknak:

5. biztosítaniuk kell, hogy a pedagógusok és a támogató tantestület kezdeti és folyamatos képzése lehetővé tegye azon kompetenciák megszerzését, melyek valamennyi gyermek szívélyes fogadásához és az inkluzív koragyermekkori nevelés napi tevékenységeibe való hatékony bevonásához szükségesek.
6. biztosítaniuk kell, hogy a gyakorlati szakemberek készek legyenek megérteni a gyermekek és családjaik kulturális háttérét mint egy olyan tényezőt, amely elősegíti az inkluzív koragyermekkori nevelésben való aktív részvételüket.
7. meg kell teremteniük a feltételeket az inkluzív koragyermekkori nevelési környezetet biztosító létesítmények vezetői számára, hogy befogadó magatartást tanúsíthassanak, rendelkezzenek a szívélyes, gondoskodó légkört kialakításához szükséges képességgel, valamint szorgalmazhassák az egyes gyermekek elkötelezettségének javát szolgáló, együttműködésen alapuló felelősséget.
8. prioritásként kell kezelniük a koragyermekkori nevelés fizikai és közösségi környezete „inkluzív” jellegének fokozására irányuló eszközök kifejlesztését és használatát, az önreflexiós eszközben ismertetett példák szerint.

Annak érdekében, hogy az inkluzív koragyermekkori nevelési környezetek képesek legyenek megfelelni valamennyi gyermek további igényeinek, a szakpolitikusoknak:

9. gondoskodniuk kell róla, hogy a helyi közösség rendelkezésre bocsássa a szükséges szakértelmet és erőforrásokat annak érdekében, hogy minden gyermek részt vehessen és részesévé váljon tanulótársai csoportjának, és aktívan bekapcsolódjon az oktatási és társas tevékenységekbe.

10. szorgalmazniuk kell az ágazatok és tantárgyak közötti, illetőleg a gyakorlati szakemberek, családok és helyi közösségek közötti együttműködést a valamennyi gyermek összetartozás-érzésének, elkötelezettségének és tanulmányi előmenetelének fokozása érdekében.

Annak érdekében, hogy a minőségbiztosítás valóban arra összpontosítson, hogy minőségi ellátásban részesítse az inkluzív koragyermekkori nevelésben részt vevő gyermekeket, a szakpolitikusoknak:

11. biztosítaniuk kell, hogy a statisztikai adatgyűjtés azon gyermekek számát is magába foglalja, akiktől megtagadják a minőségi inkluzív koragyermekkori neveléshez való jogosultságot, illetőleg tartalmazza a hozzáférésüket gátló akadályok típusát is.

12. gondoskodniuk kell róla, hogy az ellátás felmérésénél figyelembe vegyék, milyen mértékben van lehetősége valamennyi gyermeknek az aktív részvételre, illetve önállóan, saját kezdeményezésű és közösségi játékokban, valamint egyéb tevékenységekben részt venni.

13. biztosítaniuk kell a *befogadás* minőségét jelző indikátorok kidolgozását a koragyermekkori nevelés számára, többek között az olyan erőforrások, mint az IECE-projekt ökoszisztéma-modellje vagy az önreflexiós eszköz segítségével.

Annak érdekében, hogy a szakpolitikák kialakításának hatása legyen az inkluzív koragyermekkori nevelés minőségére, a különböző ágazatokban helyi, regionális és nemzeti szinten tevékenykedő szakpolitikusoknak:

14. együtt kell működniük egymással, illetve az ellátást biztosítókkal, hogy szavatolják az inkluzív koragyermekkori nevelési ellátások minőségét és inkluzív jellegét, ehhez pedig fontos, hogy egyformán ismerjék az IECE ökoszisztéma-modell által is ismertetett, a befogadással és minőséggel összefüggő kérdéseket.

A PROJEKT EREDMÉNYEI

E jelentés a projektnek az inkluzív koragyermekkori neveléssel kapcsolatos szakpolitikákhoz, gyakorlathoz és kutatáshoz kapcsolódó új hozadékait taglalta. Ezek egy három éven át, Európa-szerte zajló folyamat végső eredményeit képezik, melyek a

következő tevékenységeket és eredményeket foglalják magukban:

- Egy szakirodalmi és szakpolitikai áttekintés, amely a projekt elvi keretét adja, és magában foglalja az inkluzív koragyermekkori nevelés terén meglévő nemzetközi és európai szakirodalmi és szakpolitikai publikációkat (Európai Ügynökség, 2017c)
- Az Ügynökség 28 tagállamában található, példaként szolgáló 32 inkluzív koragyermekkori nevelési környezet felsorolása és minőségi elemzése (Európai Ügynökség, 2016)
- Részletes egyéni helyszíni látogatások a példaként szolgáló inkluzív koragyermekkori nevelési környezetekbe, nyolc külön országba
- Országspecifikus kérdőívekre adott válaszok, amelyek adatokkal szolgálnak a valamennyi gyermek számára biztosított inkluzív koragyermekkori neveléssel kapcsolatos szakpolitikákról és gyakorlatokról az Ügynökség tagállamaiban
- Egy önreflexiós eszköz az inkluzív koragyermekkori nevelési környezetek javításához: az eszköz a szereplők részvételével a nyolc, példaként szolgáló inkluzív koragyermekkori nevelési környezetben tett látogatás, illetve három különböző országban végzett ökológiai érvényesítési tanulmány alapján került kidolgozásra. Az eszköz 25 nyelven elérhető. (Európai Ügynökség, 2017b)
- Az *Inclusive Early Childhood Education: New Insights and Tools – Contributions from a European Study [Inkluzív koragyermekkori nevelés: Új meglátások és eszközök – Egy európai tanulmány hozadékai]* (Európai Ügynökség, 2017a) című összefoglaló jelentés, amelyet e jelentés összefoglal.

Az említett valamennyi projekteredmény megtalálható az IECE-projekt webhelyén:
www.european-agency.org/agency-projects/inclusive-early-childhood-education

IRODALOMJEGYZÉK

Az Európai Unió Tanácsa, 2017. *A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében üléselő képviselői által elfogadott következtetések a mindenre kiterjedő magas színvonalú oktatás megvalósítását célzó inkluzív diverzitásról.* 2017/C 62/02. eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.HUN (Legutóbb felkeresve: 2017 június)

Bronfenbrenner, U. és Morris, P. A., 2006. „The Bioecological Model of Human Development” [Az emberi fejlődés ökológiai modellje], W. Damon és R. M. Lerner (szerk.), *Handbook of Child Psychology, Vol. 1: Theoretical models of human development* [Gyermekpszichológiai kézikönyv, 1. kötet: Az emberi fejlődés elméleti modelljei] (6. kiadás). New York: Wiley

Európai Bizottság, 2014. *Javaslat a kisgyermekkorai nevelés és gondozás minőségbiztosítási keretének alapelveihez.* A kisgyermekkorai neveléssel és gondozással foglalkozó munkacsoport jelentése az Európai Bizottság égisze alatt. ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/strategic-framework/archive/documents/ecec-quality-framework_en.pdf (Legutóbb felkeresve: 2017 április)

Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért, 2015. *Az Ügynökség álláspontja a befogadó oktatási rendszerekről.* Odense, Dánia. www.european-agency.org/publications/brochures-and-flyers/agency-position-on-inclusive-education-systems-flyer (Legutóbb felkeresve: 2016 november)

Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért, 2016. *Inclusive Early Childhood Education: An analysis of 32 European examples* [Inkluzív koragyermekkorai nevelés: 32 európai példa elemzése]. (P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné és M. Kyriazopoulou, szerk.). Odense, Dánia. www.european-agency.org/publications/ereports/iece-analysis-of-32-european-examples (Legutóbb felkeresve: 2017 június)

Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért, 2017a. *Inclusive Early Childhood Education: New Insights and Tools – Contributions from a European Study* [Inkluzív koragyermekkorai nevelés: Új meglátások és eszközök – Egy európai tanulmány hozadékai]. (M. Kyriazopoulou, P. Bartolo, E. Björck-Åkesson, C. Giné és F. Bellour, szerk.). Odense, Dánia. www.european-agency.org/publications/ereports/iece-new-insights-and-tools (Legutóbb felkeresve: 2017 december)

Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért, 2017b. *Inkluzív koragyermekkorai nevelési környezetre vonatkozó önreflexiós eszköz.*

(E. Björck-Åkesson, M. Kyriazopoulou, C. Giné és P. Bartolo, szerk.). Odense, Dánia.

www.european-agency.org/publications/ereports/inclusive-early-childhood-education-environment-self-reflection-tool (Legutóbb felkeresve: 2017 augusztus)

Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért, 2017c.

Inclusive Early Childhood Education: Literature Review [Inkluzív koragyermekkorai nevelés: Szakirodalmi áttekintés]. (F. Bellour, P. Bartolo és M. Kyriazopoulou, szerk.). Odense, Dánia.

www.european-agency.org/publications/reviews/iece-literature-review (Legutóbb felkeresve: 2017 december)

Gazdasági Együtműködési és Fejlesztési Szervezet, 2015. *Starting Strong IV: Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care [Biztos kezdet IV: A koragyermekkorai nevelés és gondozás minőségének nyomon követése].* Párizs: OECD Publishing.

www.oecd.org/publications/starting-strong-iv-9789264233515-en.htm (Legutóbb felkeresve: 2016 november)

Titkárság:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brüsszeli Iroda:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org